

Fenntartható fogyasztás és társadalmi igazságosság egy véges világban

Új megközelítésekre van szükségünk a társadalmi egyenlőtlenségek és az ökológiai katasztrófát okozó túlfogyasztás kiváltó okainak kezelésére.

Augusztus 29-30-án 30 nemzetközi kutató és szakértő gyűlt össze, hogy a fenntartható fogyasztás mindennapi gyakorlattá válásához szükséges, folyamatosan frissülő szakmai tudást és stratégiákat megvitassák. A workshop, amelynek a [SCORAI Europe](#) és az európai Erőforrás-csökkentő Koalíció ([Resource Cap Coalition](#)) szervezésében az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala adott otthont, az európai fogyasztási minták radikális megváltoztatásához szükséges eszközöket állította a középpontba. Az eredményeket az [5. Nemnövekedés Konferencián](#), Budapesten is bemutatták.

Amikor ökológiai adósságunk, amely a Föld megújulási képességét meghaladó erőforrás-felhasználás eredménye, évről évre fokozatosan nő, nemigen tagadhatjuk tovább bolygónk ökológiai korlátait. Ha a Földön mindenki úgy élne, mint egy átlag európai állampolgár, 2,6 bolygóra lenne szükségünk. Az egyre növekvő túlfogyasztásért azonban súlyos árat fizetünk. A klímaváltozás, a túlhalászat, a talajpusztulás vagy a méhek eltűnése mind-mind a fenntarthatatlan fogyasztásnak és termelésnek a következményei.

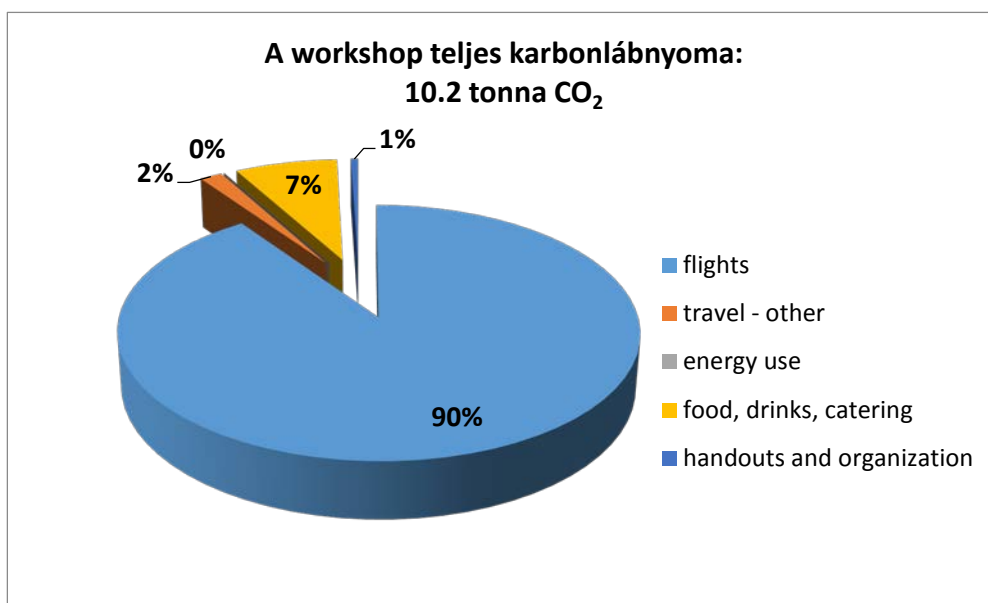
A Föld ökológiai határait már évtizedekkel ezelőtt felismerték, és a társadalmi egyenlőtlenségek kérdései is egyre jobban az előtérbe kerülnek. Miközben Európában a társadalmi egyenlőtlenségek a második világháború óta folyamatosan nőnek, fel kell ismernünk, hogy a társadalmi szintű túlfogyasztás ellenére egyre többen nem tudják kielégíteni alapvető szükségleteiket.

A workshop élénk vitáinak középpontjában az ökológiai korlátokon belüli fenntartható fogyasztás és a társadalmi igazságosság állt, amely néhány érdekes, a gyakorlati megvalósítást elősegítő konklúzióhoz vezetett:

- Egy olyan társadalmilag átalakító folyamatra és eszközökre van szükség, amelyek segítenek megteremteni egy egyenlőbb társadalmat, ahol mindenki alsó és felső korlátok között él. A jólét és az egyéni boldogság kis ökológiai lábnyomon is megvalósítható. Bár a változások bizonyos áldozatokat is megkövetelhetnek, az egyéni szabadság társadalmi felelősséggel is jár. Ugyanakkor ez segíthet egy olyan társadalmat is felépíteni, amelyet erős szociális kapcsolatok és együttműködés jellemez.
- Több szinten érvényesülő változásokra van szükség: a háztartásoktól kezdve a városokon és régiókon át egészen a globális szintig. Többek között újra kell gondolnunk az intézményeket, infrastruktúrákat, technológiákat és társadalmi normákat, és mind a kormányok, mind az átlagemberek kulcsszerepet játszanak ebben a folyamatban. A közösségi szintű kezdeményezések, mint például az [EnergiaKözösségek](#) program, elősegíthetik az életvitellel kapcsolatos változtatásokat együttműködésen, megosztáson és közös kreativitáson alapulva. Azonban ahhoz, hogy ezek a helyi intézkedések nemzeti és globális szinten is változásokat hozzanak, megreformált nemzeti keretrendszerekre van szükség, ahol az önkéntes vállalásokat megfelelő szabályozások is kiegészítik. Az Európai Energiakvóta-rendszer ([Energy Budget Scheme](#)) például lehetővé tenné a fosszilis tüzelőanyagok használatának felszámolását és a karbonlábnyom minimalizálását anélkül, hogy az túlzott terhet róna a szegényekre.

- Célba kell venni a fenntarthatatlan fogyasztás és életvitel kiváltó okait: többek között a versenyre és növekedésre épülő gazdasági rendszert; a fogyasztói kultúrát; a társadalmi változásokat akadályozó hatalmi viszonyokat. Alulról felfelé építkező kezdeményezésekre és fentről lefelé irányuló, jogszabály által előírt változtatásokra egyaránt szükség van.
- Pozitív üzenetekre van szükség a fenntartható életvitellel kapcsolatban a hagyományos és közösségi média, hírességek bevonásával. Megfelelő társadalmi elismerésben kell részesítenünk azokat, akik szerény életet élnek méltó körülmények között és saját szükségleteiket a bolygónk tűrőképességét tiszteletben tartva elégítik ki. Az ilyen életmód sokféle lehet, és mindenképpen túlmutat a szelektív hulladékgyűjtésen, energiatakarékos világításon vagy a helyi termékek vásárlásán. Bár ezen környezettudatos lépésekre is szükség van, azonban mindezekon túlmenve egy radikális szemléletváltás része lehet az autós használata átgondolása, a repülésről való lemondás, a kevesebb hús és tejtermék fogyasztása, illetve a kisebb és autonóm lakóépületek irányába történő elmozdulás. Ezen életmódok "furcsa" alternatívák és kivételek helyett társadalmi normává kellene váljanak.

A workshop résztvevői tisztában vannak azzal, hogy a szavak mellett tettek is szükségesek és saját túlfogyasztásunkat is meg kell vizsgálnunk. Ezért kiszámolták a workshop karbonlábnyomát, amely 10.2 tonnával egy átlag magyar állampolgár ökológiai lábnyomának kétszerese. A lábnyom 90%-át nemzetközi repülőutak teszik ki, míg az Európán belüli és helyi vonat- és buszközlekedés, a rendezvény során felhasznált energia, a helyileg előállított ételek és italok, és az újrahasznosított papírra nyomtatott anyagok sokkal kisebb részét adják a karbonlábnyomnak. Ez az adat is rámutat a repülés nagy karbonlábnyomára. A résztvevők a workshop környezeti hatásaiért közösen vállalt felelősség jeléül önkéntes hozzájárulásokkal támogatták gyümölcsfák ültetését, amely a negatív hatások csökkentésén túl a biológiai sokféleség és a helyi élelmiszerellátás szempontjából is előnyökkel jár.

1. Ábra. A workshop karbonlábnyoma. A nemzetközi repülőutak kifejezetten magas karbonlábnyommal rendelkeznek: a repülőút karbonlábnyoma Köln és Budapest között 220 kg CO₂/fő, míg ugyanez a távolság vonattal csupán 20 kg CO₂/fő.

Szabó Marcel, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa kifejtette, hogy a nemzedékek közötti méltányosság és az emberiség felelőssége a gyermekeink iránt az egyik legrégebbi erkölcsi előírás. Ennek ellenére még nem volt olyan generáció, amely annyira önző módon fogyasztott volna, mint a jelenlegi. A tettek nem halogathatóak tovább, igazságos fogyasztásra kell átállnunk véges világunkban, hogy egy lakható bolygót adhassunk tovább gyermekeink számára.

Ahogy **Hajdu Klára**, a Forráscsökkentő Koalíció képviselője is részletezte: "nem engedhetjük meg azt, hogy az elkerülhetetlen gazdasági átmenet, amit így vagy úgy kikényszerítenek az ökológiai határok, tovább terhelje a szegényeket. Elég bizonyítékunk van cselekedni, és rendelkezésre állnak szakpolitikai alternatívák, mint például az Energiakvóta-rendszer, ami biztosítaná a zökkenőmentes átmenetet."

Vadovics Edina a GreenDependent munkatársa úgy véli, hogy "Mindenki hozzá tud járulni és mindenkinek hozzá kell járulnia a változáshoz. Mind tehetünk valamit különböző szinteken, azzal

kezdve, hogy változtatunk az életstílusunkon, egészen odáig, hogy a szomszédság aktív tagjaként érjünk el változást a munkánkon vagy politikai lobbimunkán keresztül. Fontos, hogy a döntéshozók is cselekedjenek, de nem tehetjük meg azt, hogy rájuk várunk, mindannyian felelős és aktív állampolgárokká kell válnunk a magunk módján.”

* * *

Kapcsolat

Hajdú Klára, CEEweb a Biológiai sokféleségért, +36-20-3889-437

Vadovics Edina, GreenDependent Intézet, +36-20-5121-887

Szerkesztői jegyzet

A **SCORAI Europe** egy olyan közösség, amely hozzájárul a **fenntartható fogyasztás** területén folytatott előrelátó, innovatív kutatáshoz és oktatáshoz, ugyanakkor összekapcsolja az akadémiai kutatás területét a gondolkodás és politika fősodrával. A **szakértőkből álló nemzetközi hálózat**, amely célja az anyagi fogyasztás, a méltó emberi élet, az életszínvonalal való elégedettség és a technológiai változások kapcsolódásainál jelentkező kihívások kezelése. <http://scorai.org/scorai-europe/>

Az **Erőforrás-csökkentő Koalíció** (Resource Cap Coalition), amelyet 2010-ben a CEEweb a Biológiai Sokféleségért egyesület és partnerei kezdeményeztek, olyan európai szervezeteket fog össze, akik a globális erőforrásfelhasználás csökkentését támogatják, mint a fenntarthatóság egyik alapfeltételét. Egy olyan Európai Energiakvóta-rendszer (**Energy Budget Scheme**) bevezetését javasolja, amely nemzeti és globális szinten képes megvalósítani a fosszilis energiaforrásoktól való elszakadást, anélkül hogy túlzott terhet róna a szegényekre. <http://www.ceeweb.org/work-areas/priority-areas/rcc/>

A **CEEweb a Biológiai Sokféleségért** közép-kelet-európai civil szervezetek hálózata és a Forráscsökkentő Koalíció egyik társalapítója. Az európai **Stop Mad Mining** kampány partnere is egyben, amely a fenntartható erőforrásfelhasználást és a nem-megújuló energiafelhasználás csökkentését célozza az EU-ban. <http://www.ceeweb.org/>

A **GreenDependent Intézet** 2011-ben alakult közhasznú szervezet, melynek küldetése a fenntartható életformák, termelési módszerek és fogyasztási szokások kutatása, kialakítása és terjesztése. Legfontosabb célcsoportjai a lakosság (egyének, háztartások, családok, közösségek), a közösségek és önkormányzatok. <http://intezet.greendependent.org/>

Az **Alapvető Jogok Biztosának Hivatala** egy nemzeti emberi jogi intézmény, amely az alapvető jogok védelméért felelős Magyarországon. A hivatal legfőbb feladata, hogy az alapjogokkal kapcsolatos visszasságokat kivizsgálja, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen. A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa a jövő generációk érdekeinek védelméért felelős helyettes biztos.

A kampány az Európai Unió támogatásával valósul meg. A sajtóközlemény tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek, és semmilyen módon nem tükrözik az Európai Unió nézeteit.

